

Greenproc bv 'Buying our children's future'
Postbus 80
2360 AB Warmond

Warmond, 1 augustus 2020

Geachte minister Wiebes,

In vervolg op de geboden mogelijkheid tot het geven van een reactie op de Collectieve Wet Warmtevoorziening som ik hierbij een aantal aspecten op die maken dat er een aantal fundamentele bezwaren aan dit wetsvoorstel en haar opzet kleven.

Algemeen:

Het uitgangspunt is helaas 20e eeuws nu wordt voortgeborduurd op een aparte wet voor een specifiek product (warmte). Er moet thans een Energiewet komen, waarin alle vormen van energiegebruik worden ondergebracht: het onderscheid tussen elektriciteit, gas en warmte ligt steeds minder voor de hand en maakt het maken van transparante, optimale keuzes buitengewoon lastig. Energieopwekking zal immers steeds minder grondstoffen vergen, en de prijs van energie zal meer en meer worden bepaald door de operationele kosten, de afschrijving, de rentelasten en de winstmarge van het benodigde kapitaalgoed. Zo kan reeds de prijs van een kWh zon of wind worden bepaald, waar de kWh uit een fossiele energiecentrale qua prijs grotendeels afhankelijk is van de gebruikte grondstof en de marktprijs ervan. Door de dalende prijzen van schone opwekking drukken de kosten van de onderliggende infrastructuur steeds zwaarder op de totaalprijs, en dient zorgvuldig te worden nagedacht of het wenselijk is om te komen tot een geheel nieuwe infrastructuur; gasnetten vervangen door (lokale) warmtenetten lijkt, in het licht van voortschrijdende technieken, niet voor de hand te liggen.

Hieronder zal ik, uitgaande van de memorie van toelichting, per onderdeel nadere input geven.

Efficiënte levering/ oplossing? Nee.

De minister erkent in feite dat een warmtenet mogelijk niet de meest efficiënte wijze van warmtelevering betreft. Op p. 3 wordt gesteld:

'Warmtelevering kent doorgaans een lokaal karakter als gevolg van de relatief grote temperatuurverliezen die optreden bij het transport van warmte.'

In dat kader is het uitgangspunt van de wet te beperkt: een gemeente wijst kavels aan, en gaat daarvoor een warmtebedrijf aanzoeken dat een collectief warmtenet moet gaan aanleggen en exploiteren. Deze opzet sluit vele andere oplossingen uit, zoals het op wijkniveau leveren van maatwerk per gebouw, al dan niet voorafgegaan door isolatiemaatregelen. Hierdoor wordt de burger de meest economische oplossing onthouden. Ja, er bestaat de mogelijkheid van een 'opt out' maar door het individuele karakter van een dergelijke keuze ontberen dergelijke beslissers de schaalvoordelen die geboden zouden kunnen worden door een partij die een oplossing voor een hele wijk kan bieden. Bovendien zijn velen financieel niet in staat om te kiezen voor een 'opt out' waardoor met name zij vastzitten aan een 'lock in'. Mede ook gezien de door de minister zelf reeds geschetste warmteverliezen zou bij uitstek een mogelijkheid moeten worden opgenomen om alternatieve oplossingen voor wijken mogelijk te maken.

De creatie van nieuwe monopolisten.

De minister erkent dat nieuwe monopolisten worden gecreëerd met de onderhavige wet, maar spant het paard achter de wagen door te stellen (p.4):

'Een warmtenet heeft - als het er eenmaal ligt - kenmerken van een natuurlijk monopolie. Aanleg van een alternatief net is niet economisch haalbaar.'

De burger is dus de klos nu de minister van bovenaf via gemeenten collectieve warmtenetten afdwingt die alleen economisch kunnen renderen wanneer verdere marktwerking wordt uitgeschakeld. Wat is de winst voor de burger wanneer deze van de ene monopolist overgaat naar de andere? Dit klemmt des te meer nu de markt voor de levering van gas tenminste nog is geliberaliseerd, maar de nieuwe warmtewet de toegang van derden tot warmtenetten geheel uitsluit. In de memorie staat immers (p.40):

'Het toelaten van externe warmtebedrijven om warmte te leveren aan eindgebruikers is onwenselijk. Door het beperkte aanbod van concurrerende warmtebronnen in een lokaal warmtesysteem is het niet waarschijnlijk dat er een effectieve marktwerking zal ontstaan, waardoor keuze voor de consument zou kunnen leiden tot een betere warmtelevering. Om een goede warmtelevering aan de verbruiker zeker te stellen, wordt daarom in dit wetsvoorstel duidelijk geregeld wie hierop aanspreekbaar is: het aangewezen warmtebedrijf heeft het exclusieve recht op levering aan verbruikers in een warmtekavel, met bijhorende rechten en plichten.'

Bovendien ontbreekt geheel de mogelijkheid van andere oplossingen op collectief niveau die dit nadeel niet in zich bergen, en economisch mogelijk aanzienlijk interessanter zijn voor de eindgebruiker. In de memorie van toelichting wordt nota bene op pagina 4 bevestigd:

'Elektriciteit neemt een steeds belangrijker rol in de warmtevoorziening, zowel voor individuele warmtesystemen (denk aan warmtepompen) als voor collectieve systemen (met name bij lagere temperatuurniveaus).'

Het is dan bizar om de snelle transitie naar elektriciteit voor verwarming zo de pas af te snijden, terwijl dit door voortschrijdende technische innovaties en steeds betere mogelijkheden van opwekking en opslag meer toekomst in zich heeft dan logge, inefficiënte, warmtenetten. Bovendien ligt het elektriciteitsnet er al, en vergt eventuele uitbreiding daarvan veel minder ingrijpende werkzaamheden dan de aanleg van een warmtenet.

Beperkte selectie door gebrek aan Europese aanbesteding door gemeenten

De burger wordt niet alleen een te beperkt aanbod voorgelegd (warmtenet of 'opt out'), maar de selectie van een warmtenet exploitant ontbeert, ondanks mooie toezeggingen, een zorgvuldig geborgd selectieproces. Het Europese aanbestedingsrecht is hiertoe DE geëigende route maar de minister kiest ervoor om een het college van burgemeester en wethouders een aanwijzingsprocedure te doen volgen met objectieve onderbouwing (p.18 MvT). Nog daargelaten de vraag of deze aanpak niet strijdig is met de Europese aanbestedingswetgeving (en de inbreukprocedure van de Europese Commissie jegens de Nederlandse Staat vanwege haar weigering om woningbouwcorporaties aanbestedingsplichtig te maken), ontbreekt hierdoor ook de mogelijkheid voor buitenlandse partijen om een passende aanbieding te doen. Kan alleen een Nederlandse partij een warmtenet exploiteren? Wederom de vraag of de burger werkelijk de beste oplossing wordt aangeboden.

Nu de minister criteria voor de selectie definieert, doe ik hierbij enkele suggesties om er enerzijds voor te zorgen dat de meest optimale oplossing wordt geboden, en anderzijds werkelijk wordt toegewerkt naar het behalen van de doelstellingen van het Klimaatakkoord:

- Zorg voor een Europese aanbesteding van
- Ieder wijkplan waarbij alle oplossingen mogelijk zijn (inclusief collectieve isolatiemaatregelen en decentrale verwarmingsoplossingen), waarbij de te hanteren criteria in ieder geval zijn:
  - o 'total costs of ownership'

- Laagste ecologische voetafdruk
- Mate van overlast/ snelheid van realisatie.

Deze criteria licht ik hierbij nader toe:

'total costs of ownership'. Welke oplossing is financieel gezien de meeste interessante over een periode van 10 jaar. Een warmtenet kent hoge vaste lasten, vergt veel materiaal en is duur in aanleg, terwijl er vele maanden in het jaar zijn dat de capaciteit zwaar onderbenut zal worden. Per situatie moet dan ook worden bezien of decentrale oplossingen niet een betere oplossing zijn voor een bepaalde wijk en de betreffende panden. Hiervoor dienen te allen tijde Europese aanbestedingen te worden uitgeschreven, inclusief isolatiemaatregelen die zich binnen 10 jaar terugverdienen ter reductie van de warmtevraag. Pas dan is er zicht op de langjarige warmtevraag, wordt gehandeld in lijn met de trias energetica, en kunnen economische afwegingen worden gemaakt: de afnemer moet centraal staan, niet de leverancier. Het kan dan zijn dat hierdoor wat meer energie wordt verbruikt door een afnemer, maar deze desalniettemin lagere lasten heeft (1000 kWh meer aan elektriciteitskosten per jaar kan goedkoper zijn dan de jaarlijkse vaste lasten van warmtebedrijf).

Daarnaast is bij warmtenetten het probleem dat deze relatief hoge vaste lasten kennen, en daardoor niet resulteren in energiebesparing/ - opwekking door bewoners. In bovenstaand voorbeeld met hoger elektriciteitsverbruik kan een bewoner zijn of haar lasten verder verlagen door minder stroom te gebruiken, of deze (deels) zelf op te gaan wekken. Een afnemer heeft dan veel meer grip op diens energielasten, dan in geval van een langjarige 'lock in' in geval van een warmtenet.

'laagste ecologische voetafdruk'. Vanuit mondiaal perspectief moet de mensheid haar CO₂ uitstoot verminderen. Het is dus niet zinvol om tonnen staal te benutten voor de aanleg van warmtenetten die energetisch weliswaar wat minder energie vergen voor een eindafnemer dan een decentrale oplossing bij de eindafnemer, maar waarvan de enorme ecologische voetafdruk niet ongedaan kan worden gemaakt door diezelfde besparing. Ook de aanleg vergt veel zware werkzaamheden, met alle bijbehorende uitstoot; deze dient ook in deze berekening te worden meegenomen.

'Mate van overlast'. Maatschappelijk draagvlak is onontbeerlijk voor de opgave waarvoor we ons als land geplaatst zien. De burger krijgt onder het huidige voorstel al bar weinig keus, en dient dan ook nog eens jaren van overlast te accepteren voor de vervanging van het ene net (gas) door het andere (warmte), terwijl dit in veel situaties vermijdbaar kan zijn. Wil een gemeentebestuur draagvlak behouden voor haar keuzes, dan dient zij ook dit aspect te kunnen onderbouwen aan de hand van verschillende mogelijkheden. De aanleg van warmtenetten geeft immers forse overlast in de gebouwde omgeving, zodat ook om die reden tevens per wijk/ gebouw moet worden onderzocht of om die reden niet een decentrale oplossing de voorkeur geniet.

Ontbreken toepassing van de trias energetica

Alles wat niet wordt verbruikt, hoeft ook niet opgewekt te worden. Isoleren is in de meeste situaties dan ook zinvoller dan (duurzame) warmte leveren. Tegelijkertijd valt isolatie geheel buiten de scope van de warmtewet en de warmte exploitanten. Op p. 27 van de memorie van toelichting staat:

'De invulling van deze twee elementen is niet alleen afhankelijk van de kwaliteit van de geleverde warmte, maar ook van de mate van isolatie van het gebouw, de kenmerken van de in het gebouw aanwezige binneninstallatie en ventilatie en het gedrag van de gebouweigenaar. Het aangewezen warmtebedrijf kan in dat kader gelet op zijn taak alleen verantwoordelijk worden gesteld voor het borgen van de kwaliteit van de geleverde warmte (temperatuur en hoeveelheid) en niet voor de andere genoemde aspecten. Voor deze andere aspecten is de gebouweigenaar verantwoordelijk.'

Het ligt uiteraard niet voor de hand dat een leverancier van warmte enige maatregel van isolatie zal stimuleren, een typisch geval van 'inviting the turkey for Christmas'. Bovendien garandeert het

huidige wetsvoorstel de warmteleverancier een minimale afnametermijn van 5 jaar voor aangeslotenen, waardoor het treffen van maatregelen ter reductie van verbruik of de keuze voor nieuwe technieken wordt uitgesteld. Daarna kan het echter snel gaan wanneer vele afnemers van het net af gaan; de meest kwetsbaren blijven dan over, en hun lasten schieten omhoog vanwege het afgenomen aantal aangeslotenen.

Ontbreken van warmtelevering door VVE's en Woningbouwcorporaties

Ondertussen mogen VVE's en woningbouwverenigingen, twee zeer voor de hand liggende groepen, geen warmte gaan leveren. Hierover wordt het volgende gesteld in de memorie van toelichting (p. 50):

'Door de definitie van warmtebedrijf in artikel 1 worden VvE's en verhuurders die warmte leveren aan hun leden respectievelijk huurders niet aangemerkt als warmtebedrijf in de zin van dit wetsvoorstel. Een VvE of een verhuurder levert immers geen warmte aan verbruikers zoals gedefinieerd in artikel 1. Met het oog hierop is in artikel 2.2, derde lid, een verbodsbepaling opgenomen waardoor het verboden is voor verhuurders en VvE's door middel van een zelfstandig functionerend collectief warmtesysteem warmte te transporteren en te leveren aan hun huurders respectievelijk hun leden. Zoals toegelicht in paragraaf 3.4.1 is deze verbodsbepaling opgenomen om te waarborgen dat de gemeente in dergelijke situaties de regie houdt. Het gaat in deze situaties vaak om woningcomplexen (flatgebouwen) met huur of koopwoningen. Dergelijke woningcomplexen kunnen voor een aangewezen warmtebedrijf vaak zeer aantrekkelijk zijn en het wegvallen daarvan kan de gewenste realisatie van een collectief warmtesysteem binnen het door de gemeente vastgestelde warmtekavel lastiger of zelfs onmogelijk maken.'

Kortom, de minister doet er werkelijk alles om een beperkt aantal Nederlandse spelers de kans te geven om monopolist te worden, waar burgers jarenlang aan vast zitten. Alternatieven worden niet onderzocht, Europese spelers worden buiten de deur gehouden, afnemers zitten tenminste 5 jaar vast, VVE's en sociale verhuurders worden buitengesloten: het is geen fraaie aanblik. Het huidige wetsvoorstel kent dan ook ernstige gebreken welke beslist verholpen dienen te worden, wil werkelijk sprake zijn van een bijdrage aan de energietransitie.

Met vriendelijke groet en hoogachting,

mr R. van der Horst